

ראיתי איך שקיעה עושה בחלוקים

דודי בן-עמי, **אכן ואהבות אחרות**, גוונים 2010, 112 עמ'

כבר בספר שיריו הראשון מוכיח דודי בן-עמי, שהחל לכתוב בגיל מבוגר יחסית, שהוא אינו מושפע מזרמים מרכזיים ומאופנות חולפות. יש לו קול משלו. קול מקורי, ייחודי, צלול וברור. ויתרה מזו, הוא אינו עושה הנחות לקורא ואינו קורץ לו. כמי שמסתתת בכלי אבן-צור, כמי שקשור אל האבן בכל נימי נפשו, הוא חוצב בה מילים ביטחונות, ביושר, במחוספסות ובעדנה גם יחד, ואינו מקל על הקורא בתחביר המורכב שלו ובמרקם השפה הגבוהה. בקובץ זה, **אכן ואהבות אחרות**, שוטח המשורר לפני הקורא את אהבתו לאבן, את אהבת האדם שלו, את אהבתו לנוף הארץ ישראלי. כך, למשל, בשיר הנושא את שם הקובץ: "יש לי שמות לאבן פרטיים/ אפילו שמות חיבה/ לחומר החלק-נחשף שלי/ לצליל ביקוע רך וחד של להב צור... / שיר אצבעות ומקבות לנו/ בעל-שפה של נתזים חדים/ גל יחד עם צור-גלם ועונה/ למנצח שיר לְמַדְיִי-הווה"; ובהמשך השיר נגלות האהבות האחרות: "מלבד האבן יש עוד אהבות/ חלקן ההר הנחל גם אותם לטשו סלעים... / האחרות יסד בשר/ שלא כאבנים היצק המכה ממארב/ מאחורי הדעת אל אשה/ הרקיד אותך כהוגן רצתם או בגשם צוחקים/ אחר כך אב כפלא הנוסק יפה עד בכי/ תינוק: ריתוך תמימות באש-תמיד / גם יצירה מה שנוטל אותי אל האחר/ ארבע תרועות של קרן יער/ פסטל באֹכְרָה על כחול אולטרה-

מרין/ או רעיון/ במעלה החומר בבסיס חושי/ ואז בוחן עצמי אם יש דבר מה/ מקביל/ או שם נדרף לאהבת אלוה" (עמ' 18-19).

האהבה לאבן מלווה רבים משירי הקובץ הזה. דומה שהמשורר מדבר על האבן באינטימיות של מי שמדבר על אשת חיקו או על רעו הטוב ביותר. כך בשיר 'המסע', המתאר את שעובר על חלוקי נחל: "חמלה בחלוקי הנחל/ סגלגלה/ היתה פינות וזוויות לפני המשי שנמרט/ חצץ מכה

להרף היד המונפת / הק. עץ על מקב / ... / כך. / ביקוע בצור ושירו / איך אשיר את חדות המדויק הנלכד להבים בכפי"; ובחלק השלישי של השיר הוא חושף את הפנים הנשי של האבן, שהוא לב השיר, כגבר החושף גוף אשה. ובסופו של הבית הוא מגיע אל תמציות התהליך החותמת את השיר: "אפשר אני תר לגלות אבניות טהורה/ אל סריגי הגביש/ להלום/ לבקע ללהב אדם" [עמ' 12-14].

מרגשים לא פחות הם שירי האהבה לנופים הארץ ישראליים ושירי זיכרונות המתייחסים לדמויות בחייו של המשורר. חזק ומפעים במיוחד הוא השיר 'אבא צועק בלילה', המוקדש לזכרו של אבי המשורר. כאן משכיל בן-עמי לתאר בנגיעות מכחול מדויקות, בריאליזם מפוכח ונוקב, את סיוטי הלילות של אביו: "אבא צועק בלילה/ פיתום של חרדות זרות/ עורבי צללים טסים מפה מורעד סיוט/ צריך לגעת/ בליל חמסין להחזיר את אבא ממרדף/ מזיע שדות שלגים/ להשיבו מארץ 'שם' / מזאבים המביטים על הנהר על יערות/ על עיר אחרת שעזב עלה/ עתה/ מושב טורף בבשר עצמו"; בית ילדותו של האב קורס מדי לילה, משפחתו אינה קיימת עוד ושכניו חוגגים מול בורות האש. האב אינו יודע תפילה. הוא אינו יודע, כן יודע, הוא צועק בשנתו המיוסרת: "אבא צועק בלילות גועה במיטה לבנה/ על סדינים מוכתמי חשכה/ קורא מעורפל לאמי... / אין אל מלא רחמים אלא באצבעות אמי/ על שכם מיוסר כשאבי צועק בלילה" (עמ' 59-60).

ונע מוכה ונע/ התנגשויות הרבה קשוחה גם בתוכה... / אבן שלי/ רק מלטפת חמימה ומתמסרת/ הכל שוחק/ גם בה יש זיכרונות של מחוספס/ פסק מקרי לוטש אותה בחול/ מפל בשיטפון/ בהתרגשות / ראיתי/ איך שקיעה עושה בחלוקים/ ציפור קטנה מאש/ על צלע של ליטוף... " כמה יפה, כמה אצילי, כמה לירי. ובהמשך מגיע המסע אל קצו: "כשהחשיך/ פלחי קְשִׁי-קִמּוּרִיה נרטבו בגשם/ חיי בשרים זרמי חלקלקות/ קשיים הרבה זרמו לנחל ואתו/ וכל אחד יגיע אל מְקוּה סופו/ אפילו אבן" (עמ' 17-16). בשיר 'תלת-שיר של סתת', המתאר את תהליך העבודה באבן, חושף דודי בן-עמי את הזדהותו עם האדם הפרה-היסטורי שבכליו הוא מסתת: "... אנשי חלומי הפריכים מבטם/ מקצוות שם אדם/ חותמים קצה יומם סביב קסמי מדורה/ אמותי אבותי/ אנשי ציד ולקט שלי/ חלמו בשנתם אהבו לאהוב/ למוזג תשוקתם לבית פריון רחם"; ובבית השני של השיר הוא מכה בכליו: "... אפשר/ אזכור גם בחומר היצר/ מסלע וקרן לוקח שלל/ בשניות הגמישה/ ממתח השכם

עודד פלד

הוצאת מצרים

חמוטל ברייזוסף: **כשאני נשארת לבד, קובץ שירים**, תרגם לערבית: פרופ' נעים עריידי, הקדמה: חסין סראג', פתח דבר: נביל חאלד, מרכז לוקמאן אלמנסורה, מצרים 2010, 104 עמ'

המיוחד בספר שיריה של חמוטל ברייזוסף, הכולל קובץ יפה של שירים קצרים וארוכים המתארים את המציאות הישראלית על גווניה, הוא הופעתו במצרים. נעים עריידי תרגם בנאמנות את השירים לערבית, דבר המאפשר ליודעי העברית המצרים לקרוא את השיר במקורו בעברית, כאשר לצדו מופיע התרגום לערבית. הקורא המצרי-הערבי ימצא בספר שירי נוף ישראליים: "עלה מפלס הכנרת שלנו/ ירד המון הגשם שלנו/ גשם ששפת אמו היא עברית", ושירי ערגה לשלום, המשותפת ליהודים

חמוטל ברייזוסף

ולפלסטינים: "הנץ מחפש/ מנוח לכף רגלו: עלה הזית מתייבש בפיו/ בחלומם צוהלים סוסי הקרב: חיילים רוקדים/ את ריקוד השלום".

ספר שירים זה מצטרף למתי-מעט היצירות הישראליות שתורגמו לערבית ופורסמו במצרים, ביניהן ספרו של הסופר אלי עמיר יסמין; ועל כך יש לברך. ללא ספק השפות העברית והערבית הן המדיום הראוי לגישור ולהבנה בין הערבים ליהודים.

ראויים לברכה ולהערכה: הסופר-העיתונאי חסין סראג' העומד בראש המחלקה ללימודי ישראל במרכז המחקרים אבן לוקמאן, שכתב הקדמה על התפתחות השירה העברית מאז שירת התנ"ך

ועד ימינו, ונביל חאלד, העורך הראשי של ספרי אבן לוקמאן, שניתח את משמעות שיריה של חמוטל ברייזוסף. שם הספר לקוח מכותרת השיר 'כשאני נשארת לבד', שבו מתארת המשוררת תמונה של בדידות: "כשאני נשארת לבד כוחותי נוזלים..."

כריכת הספר היא קשה וצבעונית, אך דפוי עשויים נייר דק ושקוף (הפוגם לעתים בקריאה). חבל שמתוכן העניינים, המופיע בסוף הספר, נעדר מספור העמודים. מלבד זאת, אוהבי שירה, ישראלים וערבים, ימצאו עניין בספר המיוחד הזה.

צבי גבאי